

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

ГУРІНА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 657.471.6:657.44

**ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ:
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку Національного університету Державної податкової служби України, м. Ірпінь.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Ткаченко Надія Марківна,
Національний університет харчових технологій,
академік АЕНУ,
професор кафедри обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гура Надія Олександрівна,
Київський Національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри обліку та аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Зінченко Олена Василівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Міжгалузева академія управління»,
декан економічного факультету,
доцент кафедри обліку та аудиту

Захист дисертації відбудеться «29» квітня 2014 р. о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.870.01 Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1, ауд. 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1.

Автореферат розіслано «28» березня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.А. Зоріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах ринкової економіки на підприємства впливають зовнішні та внутрішні фактори. Тому з метою прийняття ефективних управлінських рішень в умовах постійної динаміки ринкової кон'юнктури керівництво потребує достатньої інформації про стан як внутрішніх чинників (суми понесених витрат, отриманих доходів і результатів діяльності підприємства), так і зовнішнього середовища (попит на продукцію, цінову політику конкурентів, загальноекономічні тенденції).

Пошук резервів економії, зростання прибутку та рентабельності підприємства зумовлює розробку чітко налагодженого організаційно-методичного забезпечення обліку та аналізу витрат і доходів, які є інформаційною базою в системі управління.

Вагомий внесок у формування системи ведення обліку та аналізу витрат і доходів підприємств зробили відомі вітчизняні науковці: Бородкін О.С., Брадул О.М., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Голов С.Ф., Грабова Н.М., Гура Н.О., Зінченко О.В., Каменська Т.О., Корінько М.Д., Костирко Р.О., Маренич Т.Г., Нападовська Л.В., Пантелеєв В.П., Пушкар М.С., Редько О.Ю., Реслер М.В., Сопко В.В., Скрипник М.І., Ткаченко Н.М., Цаль-Цалко Ю.С., Шевчук В.О.

Значну увагу дослідженню теорії та практики обліку та аналізу витрат і доходів приділяли російські вчені: Івашкевич В.Б., Коханова Т.А., Палій В.Ф., Соколов Ю.А., Соколов Я.В., Трусов А.Д., Шеремет А.Д., а також відомі зарубіжні вчені-економісти: Друрі К., Ентоні Р., Скоун Т., Хенсен Д., Хорнгрен Ч., Шанк Дж.

Не применшуючи значення напрацювань названих науковців із питань обліку й аналізу витрат і доходів, слід зазначити, що ряд проблем теоретичного, методичного та прикладного характеру залишаються вирішеними не повною мірою. Зокрема, потребують удосконалення: понятійний апарат, класифікаційні ознаки витрат і доходів; інформаційне забезпечення обліку витрат і доходів підприємств; організаційно-методичне забезпечення обліку відходів суб'єктів господарювання як один із шляхів мінімізації витрат і зниження собівартості виготовленої продукції; визначення елементів облікової політики щодо витрат і доходів; розроблені підходи до аналізу витрат і доходів підприємств.

У зв'язку з цим проблеми обліку та аналізу витрат і доходів підприємств набувають важливого теоретичного та практичного значення, що і спонукало до вибору даної теми дисертаційної роботи, зумовило її актуальність і зміст поставлених завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідних робіт Національного університету Державної податкової служби України та належить до кафедральної науково-дослідної теми «Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграційних процесів» (державний реєстраційний № 0111U007515). Особистий внесок автора полягає в уточненні, вдосконаленні та розробці методичних підходів і пропозицій щодо організації обліку й аналізу витрат і доходів підприємств. Застосування цих розробок забезпечить управлінський персонал необхідною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та аналізу витрат і доходів підприємств як передумови їх ефективного розвитку.

Для досягнення поставленої мети у дисертаційній роботі передбачено вирішення таких **завдань**:

- дослідити концептуальну основу й еволюцію понять «витрати» і «доходи» для формування єдиного термінологічного апарату;
- уточнити класифікаційні ознаки витрат і доходів як передумови раціональної побудови системи їх обліку й аналізу;
- систематизувати організаційно-технологічні особливості діяльності підприємств і дослідити їх вплив на методику й організацію обліку та аналізу витрат і доходів;
- розглянути методику обліку витрат і доходів для обґрунтування напрямів її вдосконалення з метою підвищення аналітичних можливостей облікової інформації;
- окреслити напрями організації та методики обліку витрат і доходів у частині вдосконалення положень облікової політики підприємств;
- проаналізувати інформаційне забезпечення обліку витрат і доходів підприємств та розробити систему облікових реєстрів з метою отримання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень;
- визначити організаційно-методичні аспекти аналізу з метою формування інформаційної бази для проведення аналітичної роботи щодо витрат і доходів підприємств;
- розробити концепцію аналітичної роботи на підприємстві з метою її вдосконалення.

Об'єктом дослідження є процес формування витрат і доходів суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних засад обліку та аналізу витрат і доходів досліджуваних підприємств.

Робоча гіпотеза дисертаційної роботи ґрунтується на припущенні, що вдосконалена система обліку та аналізу витрат і доходів сприятиме підвищенню ефективності управління діяльністю підприємств.

Методи дослідження. Вирішення завдань дисертаційної роботи й обробка даних, отриманих у процесі дослідження, здійснені з використанням методів: індукції та дедукції – для визначення загальних тенденцій обліку витрат і доходів; теоретичного узагальнення і порівняння – для уточнення сутності та змісту витрат і доходів як економічних категорій; діалектичного пізнання, причинно-наслідкового зв'язку й абстрактно-логічний – для вдосконалення класифікації витрат і доходів, встановлення взаємозв'язку методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції; спостереження, аналогії й абстрагування – для визначення стану обліку витрат і доходів підприємств; моделювання та формалізації – для розробки функціональної моделі мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (дисертаційні роботи, монографії, наукові статті, доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем розвитку бухгалтерського обліку та аналізу; матеріали науково-практичних конференцій і семінарів); офіційні документи (нормативно-правові документи України з питань організації та ведення бухгалтерського обліку, офіційні матеріали органів законодавчої та виконавчої влади); статистичні джерела (звіти й офіційні дані органів державної, регіональної відомчої статистики); облікові дані підприємств; довідкові й інформаційні видання професійних організацій, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методичних положень, практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та аналізу витрат і доходів підприємств.

У процесі дослідження отримано наступні наукові результати:

уперше:

– запропоновано організаційно-методичне забезпечення системи обліку витрат і доходів у частині розробки облікових регістрів і форм внутрішньогосподарської звітності, що дає змогу отримувати інформацію про них за різними рівнями деталізації та створює передумови для підвищення ефективності управління на досліджуваних підприємствах;

удосконалено:

– класифікацію витрат і доходів підприємств через уточнення класифікаційних ознак із метою інформаційного забезпечення потреб користувачів різного рівня. Зокрема, доходи запропоновано класифікувати за формою отримання, ступенем суттєвості, центрами доходів. Витрати – групувати за: результативністю здійснення, центрами відповідальності, центрами витрат, розробленими, враховуючи особливості діяльності досліджуваних підприємств;

– методичні засади обліку витрат і доходів, орієнтовані на розширення аналітичності обліку за центрами відповідальності, центрами витрат і доходів та використання запропонованих рахунків, застосування яких забезпечить формування аналітичних даних про витрати і доходи досліджуваних підприємств;

– організацію обліку та аналізу відходів виробництва у частині вдосконалення первинних документів, розробки форм облікових регістрів і внутрішньогосподарської звітності, таких як «Відомість аналітичного обліку відходів» і «Звіт про рух відходів» та побудови функціональної моделі мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів. Застосування розроблених пропозицій сприятиме формуванню обліково-аналітичної інформації, необхідної для потреб управління, а використання моделі мінімізації витрат забезпечить зниження собівартості виготовленої продукції;

– організаційну схему аналітичної роботи з виокремленням трьох стадій аналізу: організаційної, методичної (дослідження) та підсумкової, яка забезпечує систематизацію процедур аналізу витрат і доходів;

дістали подальший розвиток:

– понятійний апарат у частині уточнення економічних термінів «витрати», «доходи», «маркетингові витрати» через конкретизацію шляхів понесення витрат

або отримання доходів, що забезпечує однозначне їх розуміння та тлумачення;

- структура «Положення про облікову політику, організацію бухгалтерського обліку й аналізу» та «Положення про внутрішньогосподарський (управлінський) облік» у частині обліку витрат і доходів, що забезпечить підвищення об'єктивності формування інформації та її використання для прийняття ефективних управлінських рішень;

- система інформаційного забезпечення аналізу шляхом класифікації джерел інформації на внутрішні й зовнішні та систематизації вимог до джерел даних, таких як: порівнянність, об'єктивність, достовірність і доступність, що дає можливість формувати інформаційну базу аналітичних досліджень для користувачів різних рівнів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні, запропонованих у дисертаційній роботі, теоретичних і практичних розробок у діяльності підприємств, що сприяє підвищенню аналітичності облікової інформації про суми витрат і доходів та є підґрунтям для прийняття ефективних управлінських рішень.

У діяльності підприємств використано такі теоретичні та практичні розробки:

- рекомендації щодо робочого плану рахунків у частині обліку витрат і доходів підприємства, що знайшли відображення у проекті «Положення про облікову політику, організацію бухгалтерського обліку й аналізу» і «Положення про внутрішньогосподарський (управлінський) облік»; інформаційно-аналітичну систему для визначення стратегічних цілей товариства та методів їх досягнення. Крім того, впроваджено пропозиції щодо форми Відомості обліку доходів (ТОВ «Екодрев-2011», довідка № 11 від 03.12.2012 р.);

- класифікацію та кодифікацію центрів відповідальності та центрів витрат, інформація в розрізі яких узагальнюється у запропонованій формі Відомості обліку витрат за центрами відповідальності в розрізі центрів і місць виникнення витрат (зведена) (ТОВ «Білицьке деревообробне підприємство», довідка № 5 від 12.03.2013 р.);

- форму Відомості аналітичного обліку відходів та Звіту про рух відходів (Державне підприємство «Київський деревообробний завод» Міністерства оборони України, довідка № 84 від 06.03.2013 р.);

- методику й організацію обліку витрат і доходів у навчальному процесі при вивченні дисциплін: «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік», що сприяє актуалізації знань і підвищенню якості підготовки кадрів за напрямом «Економіка і підприємництво» (Національний університет Державної податкової служби України, довідка № 1696/01-12 від 29.05.2013 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено авторський підхід до вирішення концептуального завдання – вдосконалення теоретичних, методичних і практичних засад обліку та аналізу витрат і доходів підприємств. Висновки та пропозиції, що містяться в дисертаційній роботі належать особисто автору.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні наукові положення та результати дослідження, викладені у дисертації, доповідалися й

обговорювалися на: III Міжнародній науково-практичній конференції «Умение и нововведения» (м. Белгород, 16–31 жовтня 2007 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Бюджетно-податкова політика: проблеми та перспективи розвитку» (м. Ірпінь, 24–25 січня 2008 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові дослідження – теорія та експеримент 2008» (м. Полтава, 19–21 травня 2008 р.); науково-практичній конференції «Фінансова сфера та її роль у зростанні конкурентних переваг національних економік» (м. Ірпінь, 12–13 березня 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Методологія і методика незалежного аудиту і державного фінансового контролю» (м. Ірпінь, 6 жовтня 2009 р.); II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інноваційно-інвестиційна модель розвитку національної економіки» (м. Донецьк, 23 березня 2010 р.); науково-практичній конференції «Фінансова політика в контексті глобальних перетворень суспільного розвитку» (м. Ірпінь, 23–24 березня 2011 р.); Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграційних процесів» (м. Ірпінь, 27 жовтня 2011 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції до 90-річчя навчального закладу НУДПСУ «Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів» (м. Ірпінь, 15–16 березня 2012 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців, аспірантів та студентів «Стан та перспективи бухгалтерського обліку в Україні» (м. Ірпінь, 28 лютого 2013 р.), XI Міжнародній науковій конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація», присвяченій 25-річчю кафедри бухгалтерського обліку та пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки О. С. Бородкіна (м. Київ, 29 березня 2013 р.), II Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців, аспірантів та студентів «Стан та перспективи бухгалтерського обліку в Україні» (м. Ірпінь, 12 березня 2014 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 19 наукових праць, із них 7 статей (5 одноосібних і 2 у співавторстві) у фахових виданнях обсягом 2,9 друк. арк., 12 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях обсягом 1,5 друк. арк. Загальний обсяг публікацій становить 4,4 друк. арк., із них особисто здобувачеві належать 3,9 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації – 167 сторінок комп'ютерного тексту. Дисертація містить 38 таблиць, 39 рисунків, 16 додатків на 60 сторінках і список використаних джерел, який включає 254 найменування на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У розділі 1 «Теоретико-методичні аспекти формування витрат і доходів підприємств» досліджено сутність і генезис витрат і доходів як об'єктів обліку та

аналізу, вдосконалено їх класифікацію; систематизовано організаційно-технологічні особливості діяльності підприємств і досліджено їх вплив на організацію обліку та аналізу.

Дослідження сутності економічних категорій «витрати» і «доходи» дало змогу встановити відсутність єдиних підходів до їх трактування. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», розглядаючи поняття «витрати» і «доходи», акцентує увагу на зменшенні (збільшенні) економічних вигод лише в результаті вибуття (надходження) активів, не враховуючи при цьому інші можливості понесення витрат чи отримання доходів, що зумовило необхідність уточнення даних понять і доцільність викладення їх у такій редакції:

витрати – це зменшення економічних вигод за рахунок вибуття і/або зменшення вартості активів (грошових коштів, їх еквівалентів чи будь-якого іншого майна у матеріальній або нематеріальній формі) та збільшення зобов'язань (навіть якщо в результаті їх виникнення не відбулося створення активу), що в свою чергу призвело до зменшення величини власного капіталу;

доходи – це збільшення економічних вигод унаслідок надходження активів і/або збільшення їх вартості та зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком внесків учасників) внаслідок здійснення певного виду діяльності й отриманих конкурентних переваг у результаті прийняття ефективних управлінських рішень. Під економічною вигодою слід розуміти потенційну можливість отримання грошових коштів або їх еквівалентів чи інших матеріальних або нематеріальних ресурсів у результаті використання активів.

Відсутність єдиного підходу до трактування поняття «маркетингові витрати» зумовила необхідність його уточнення. У ході проведеного дослідження було встановлено, що поняття «маркетингові витрати» значно ширше поняття «витрати на збут». Оскільки останні пов'язані із задоволенням раніше створеного попиту, а маркетингові витрати спрямовані на створення попиту шляхом випуску продукції. Тому їх доцільно розглядати як витрати матеріальних, трудових, фінансових ресурсів на управління маркетинговою діяльністю підприємства.

Дослідження потреби системи управління в отриманні різнопланової інформації про витрати і доходи підприємства дозволило запропонувати їх уточнені класифікаційні ознаки. Так, витрати необхідно групувати за: центрами відповідальності та центрами витрат, які розробляються підприємством із урахуванням його організаційно-технологічних особливостей; результативністю здійснених витрат, до яких відносять продуктивні та непродуктивні. Доходи доцільно класифікувати за: формою отримання, виокремлюючи ті, що отримані у матеріальній чи нематеріальній формі; ступенем суттєвості – суттєві або несуттєві; центрами доходів – у розрізі місць їх формування. Така класифікація дасть змогу систематизувати облікову інформацію та підвищить оперативність обліку для забезпечення потреб управління. Спрямованість дослідження на практичне застосування отриманих результатів обумовила необхідність виокремлення організаційно-технологічних особливостей підприємств (рис. 1).

Особливості діяльності підприємств	Характеристика особливостей	Вплив особливостей на організацію обліку та аналізу витрат і доходів
Організаційні		
Організаційна структура підприємства	Велике, мале, середнє підприємство	Організація обліку та проведення аналізу витрат і доходів у розрізі центрів відповідальності, центрів витрат і доходів. Це надасть можливість виявити та проаналізувати резерви зменшення витрат і шляхи збільшення доходів у розрізі кожного структурного підрозділу.
Внутрішні зв'язки між функціональними підрозділами	Взаємозалежність між підрозділами підприємства	
Технологічні		
Багатостадійність виробництва	Виробничий процес поділено на переділи	Вибір методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції з метою отримання обліково-аналітичної інформації щодо витрат на кожному етапі виготовлення продукції.
Різнотиповий характер виробництва	Індивідуальний, дрібносерійний, масовий	
Тривалість виробничого циклу	Від декількох годин до декількох тижнів	
Різноманітний асортимент виготовленої продукції та наданих послуг	Багато підприємств займаються не тільки виготовленням продукції, але й наданням різного виду послуг	Вибір способів відображення на рахунках бухгалтерського обліку, розробка форм облікових регістрів і внутрішньогосподарської звітності щодо понесених витрат і одержаних доходів. Це сприятиме формуванню необхідної обліково-аналітичної інформації для потреб управління.
Широка номенклатура застосування основних і допоміжних матеріалів	Підприємства у процесі виробництва використовують різні матеріальні ресурси. Крім того, паралельно зі споживанням основних матеріалів можливе використання й допоміжних	
Використання відходів у власному виробництві	Згідно з технологічним процесом деякими підприємствами можливе використання відходів у процесі виробництва	

Рис. 1. Вплив організаційно-технологічних особливостей діяльності підприємств на організацію обліку та аналізу витрат і доходів

Отже, вимоги щодо посилення прозорості, достовірності обліково-аналітичної інформації та необхідність оперативного реагування керівництва на зростання ризиків невинуватеного збільшення витрат і недержання очікуваних доходів на підприємствах визначають необхідність розробки теоретичних і методичних підходів до бухгалтерського обліку та аналізу витрат і доходів.

У другому розділі «Бухгалтерський облік витрат і доходів підприємств: сучасний стан та шляхи вдосконалення» розглянуто порядок формування та відображення в обліку витрат і доходів підприємств, запропоновано методику їх обліку та документального забезпечення, охарактеризовано положення облікової політики щодо них.

Аналіз існуючих методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції та їх застосування залежно від обсягу виробництва дав змогу довести доцільність використання досліджуваними підприємствами змішаного (комбінованого) методу, який полягає у застосуванні попередільно-нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. При індивідуальному і дрібносерійному виробництві рекомендовано використання позамовного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що надасть можливість здійснювати нормування витрат для кожного виду продукції та своєчасно виявляти й аналізувати відхилення фактичних витрат від планових у розрізі місць виникнення витрат, причин і винуватців невинуватених витрат. Це забезпечить отримання повної та достовірної облікової інформації про витрати на кожному етапі виготовлення продукції.

З метою надання повної, достовірної та своєчасної інформації для потреб управління й оптимізації процесу підготовки документу про облікову політику пропонується його формування здійснювати за такими етапами: організаційно-технічним, методичним і підсумковим. У розрізі кожного з них визначаються елементи облікової політики з урахуванням специфіки діяльності підприємства. Таке формування аспектів облікової політики забезпечить: єдиний підхід до організації та методики ведення бухгалтерського обліку витрат і доходів; надання своєчасної, достовірної та повної інформації про них персоналу усіх рівнів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Для вдосконалення управління витратами підприємства рекомендовано розробити робочий план рахунків на підставі запропонованих центрів відповідальності та центрів витрат. Це дасть можливість забезпечити управлінський персонал інформацією щодо величини понесених витрат у розрізі структурних підрозділів підприємства.

У результаті дослідження виявлено, що на більшості підприємств не приділяється належна увага обліку відходів. Ураховуючи, що ефективність роботи підприємства досягається за рахунок удосконалення виробництва, раціонального використання ресурсів і максимально можливого використання відходів, рекомендовано вести облік відходів на рахунку 29 «Вторинні матеріальні ресурси» із відкриттям відповідних субрахунків у розрізі видів відходів. Це зумовлює необхідність удосконалення первинних документів шляхом доповнення додатковими реквізитами з подальшим узагальненням інформації в облікових

регістрах і формах внутрішньогосподарської звітності, що забезпечить здійснення контролю за отриманими відходами та напрямками їх використання.

З метою чіткого розмежування витрат на збут і маркетингових витрат запропоновано перейменувати рахунок 93 «Витрати на збут» на «Витрати маркетингової діяльності», а «Витрати на збут» ввести окремим субрахунком до даного рахунку. Для відображення інформації про доходи, отримані в результаті маркетингової діяльності, під якими слід розуміти збільшення економічних вигод, одержаних у результаті прийняття ефективних управлінських рішень стосовно обраної маркетингової політики підприємства, використовувати рахунок 71 «Інший операційний дохід».

Для підвищення рівня розвитку підприємств обґрунтовано доцільність створення цільових резервів із метою фінансування процесу оновлення основних засобів за рахунок акумулювання коштів на рахунку 474 «Забезпечення інших витрат і платежів».

Ураховуючи потребу управлінського персоналу в отриманні інформації щодо рентабельності та конкурентоспроможності того чи іншого виду продукції з метою прийняття ефективних управлінських рішень, обґрунтовано доцільність розробки робочого плану рахунків у частині рахунку 70 «Доходи від реалізації». Взаємозв'язок запропонованих рахунків із рахунком 79 «Фінансові результати» представлено на рис. 2.

Д ^т	79 «Фінансові результати»	К ^т
23 «Виробництво»		70 «Доходи від реалізації»
231 «Основне виробництво»		701 «Дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), отриманих у процесі основного виробництва»
232 «Допоміжне виробництво»		702 «Дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), отриманих у процесі допоміжного виробництва»
90 «Собівартість реалізації»		71 «Інший операційний дохід»
92 «Адміністративні витрати»		...
93 «Витрати маркетингової діяльності»		
931 «Маркетингові витрати»		
932 «Витрати на збут»		
933 «Інші витрати маркетингової діяльності»		

Рис. 2. Рахунки та субрахунки, що кореспондують із рахунком 79 «Фінансові результати» (курсивом виділено власні пропозиції автора)

Застосування запропонованих аналітичних рахунків на великих підприємствах доцільно здійснювати з використанням комп'ютерних програм, а необхідність використання таких рахунків малими підприємствами залежить від наявності центрів відповідальності, центрів витрат і доходів, різноманітності видів продукції та шляхів її реалізації.

Практика організації обліку витрат і доходів на досліджуваних підприємствах показала відсутність формування необхідної оперативної інформації, що не сприяє

здійсненню належного аналізу та контролю за результатами діяльності з боку управління. Це зумовило необхідність розробки форм облікових регістрів і внутрішньогосподарської звітності (табл.1).

Таблиця 1

**Запропоновані форми облікових регістрів
і внутрішньогосподарської звітності**

Назва форм облікових регістрів і внутрішньогосподарської звітності	Використання отриманої інформації
Відомість обліку доходів	Застосування інформації запропонованої відомості сприятиме здійсненню контролю й аналізу доходів і надасть можливість визначати рентабельні види продукції.
Відомість обліку витрат за центрами відповідальності в розрізі центрів і місць виникнення витрат (зведена)	Застосування запропонованої відомості надає можливість відображати загальну величину витрат, питому вагу кожного структурного підрозділу в загальному обсязі витрат і порівнювати фактичну величину витрат із плановою або з аналогічними даними попереднього звітного періоду, проаналізувати та виявити резерви зменшення величини витрат у розрізі окремого структурного підрозділу.
Відомість аналітичного обліку відходів	Дані форми дозволяють отримувати інформацію за видами, шляхами надходження та напрямками використання відходів.
Звіт про рух відходів	

Запропоновані підходи до формування інформації про витрати і доходи дають можливість отримати своєчасно повну і достовірну інформацію та забезпечити проведення якісного аналізу витрат і доходів підприємств з метою прийняття оперативних дієвих управлінських рішень.

У третьому розділі «Аналіз витрат і доходів підприємств» розглянуто організаційні аспекти та розроблено напрями вдосконалення методичних засад аналізу: визначено мету й завдання, об'єкти та суб'єкти, уточнено інформаційну базу для проведення аналізу, запропоновано схему організації аналітичної роботи підприємств, побудовано функціональну модель мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів, що дозволило обґрунтувати комплексний підхід до аналізу витрат і доходів.

Необхідність удосконалення організації аналітичної роботи обумовлена потребою керівників усіх рівнів управління в інформації, яка необхідна для планування, регулювання, виявлення резервів зменшення витрат і збільшення доходів підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Дослідженням встановлено існування двох підходів до трактування сутності та змісту інформаційного забезпечення аналітичної роботи: перший розглядає його як сукупність форм документів, другий – як процес забезпечення інформацією.

З метою розробки системного підходу до формування інформації запропонована класифікація джерел для проведення аналізу на зовнішні та внутрішні (рис. 3).

Рис. 3. Класифікація джерел інформації для аналізу

Для покращення функціонування системи обліку та аналізу витрат і доходів виділено наступні вимоги до джерел даних: порівнянність, яка надає можливість порівняння показників обліку з прогностичними показниками за різні облікові періоди та в розрізі різних суб'єктів однієї галузі; об'єктивність і достовірність полягає у забезпеченні достовірною інформацією, яка об'єктивно відображає досліджувані явища та процеси; повнота, тобто надання інформації, необхідної не тільки для констатації досягнутого рівня, але й з метою виявлення причин, які вплинули на результати виконання прогностичних завдань, що відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень; доступність, під якою варто розглядати можливість вивчення інформації щодо фінансово-господарської діяльності підприємства зовнішніми та внутрішніми користувачами.

З метою проведення ефективного аналізу діяльності підприємства запропоновано організаційну схему аналітичної роботи щодо витрат, доходів і фінансових результатів підприємств, у якій виділено три стадії аналізу: планування, методична (дослідження) та підсумкова. Кожна стадія структурована за етапами та передбачає постановку задач, які необхідно виконати при проведенні аналізу, визначає джерела інформації й узагальнює отримані результати (рис. 4). Це надає можливість визначити процедури аналітичної роботи та розробити заходи щодо виявлення резервів зменшення витрат і збільшення доходів підприємства.

Одним із важливих етапів проведення аналізу є організаційний, що передбачає розробку плану та програми з урахуванням центрів витрат і доходів.

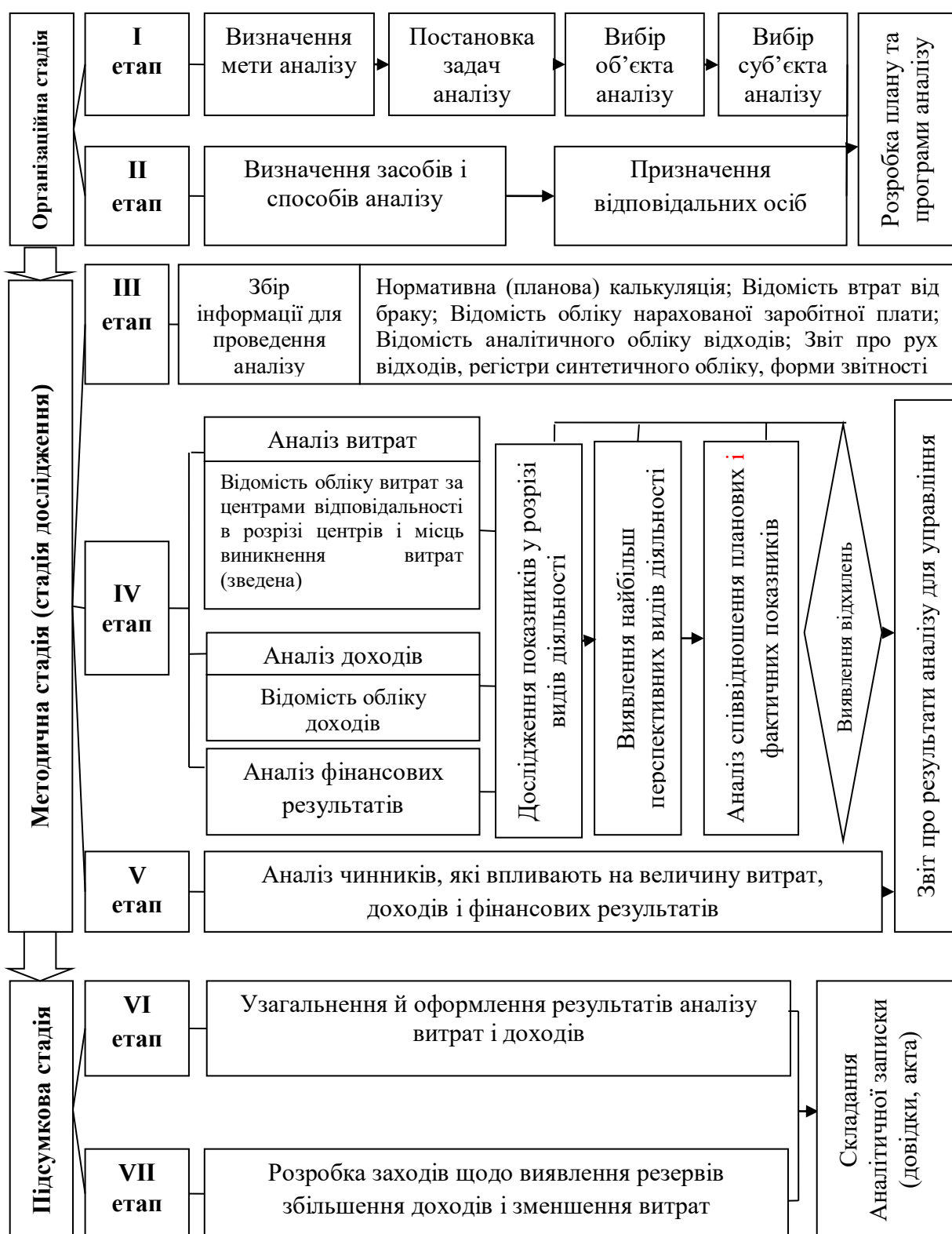

Рис. 4. Організаційна схема аналітичної роботи щодо витрат, доходів і фінансових результатів підприємств

На стадії дослідження для проведення аналізу рекомендовано використовувати дані розроблених форм облікових реєстрів, зокрема, Відомості обліку витрат за центрами відповідальності в розрізі центрів і місць виникнення

витрат (зведена) та Відомості обліку доходів, що дає змогу визначати склад, динаміку, структуру та питому вагу витрат (доходів) у загальній сумі за звітний період. Підсумкова стадія передбачає розробку заходів, які сприяють підвищенню ефективності роботи підприємства шляхом виявлення резервів збільшення доходів і зменшення витрат.

Із метою регламентації процедури проведення аналізу запропоновано фіксувати основні аспекти аналітичної роботи у документі про облікову політику.

Використовуючи принципи оптимізаційного моделювання із застосуванням комп'ютерних технологій, побудовано функціональну модель мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів. Практичне застосування даної моделі дозволяє знизити собівартість виготовленої продукції за рахунок раціонального використання матеріальних ресурсів.

Удосконалення організаційних і методичних засад аналізу витрат і доходів підприємств забезпечить достовірність результатів аналізу та сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень щодо виявлення резервів зменшення невиправданих витрат, зниження собівартості, збільшення доходів підприємства.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дослідження теоретико-методичного характеру, які пов'язані з обліком та аналізом витрат і доходів, вирішують основні завдання дисертаційної роботи та дозволяють сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Відсутність єдиних підходів до трактування економічних категорій: «витрати», «доходи», «маркетингові витрати» зумовила необхідність їх уточнення через конкретизацію шляхів понесення витрат або отримання доходів, що забезпечить однозначне їх розуміння та тлумачення.

2. У результаті дослідження встановлено, що визначені класифікаційні ознаки не повною мірою спрямовані на управління об'єктом, що зумовлює необхідність удосконалення класифікації витрат і доходів із метою інформаційного забезпечення потреб різних користувачів. Зокрема, доходи запропоновано класифікувати за формою отримання, ступенем суттєвості та центрами доходів. Витрати необхідно групувати за центрами відповідальності, центрами витрат (із урахуванням особливостей діяльності підприємств) і результативністю здійснення. Така класифікація дозволить систематизувати облікову інформацію та підвищити оперативність обліку для потреб управління.

3. Для вдосконалення методики й організації обліку та аналізу витрат і доходів досліджено вплив на них особливостей діяльності підприємств. У дисертації виокремлено основні організаційно-технологічні особливості – організаційна структура підприємства та внутрішні зв'язки між функціональними підрозділами; багатостадійність і різнотиповий характер виробництва, тривалість виробничого циклу, різноплановий асортимент виготовленої продукції та наданих послуг, широка номенклатура застосування матеріалів і використання відходів у виробництві.

Виконане дослідження дало змогу проаналізувати та констатувати їх вплив на організацію обліку та аналізу витрат і доходів.

4. На підставі проведеного дослідження встановлено, що чинний порядок відображення витрат і доходів на рахунках бухгалтерського обліку не розкриває всієї сукупності інформації, необхідної управлінському персоналу підприємства. Для підвищення аналітичних можливостей облікової інформації вдосконалено методику обліку витрат і доходів шляхом її деталізації на відповідних субрахунках до рахунків: 23 «Виробництво», 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід» та 93 «Витрати на збут».

5. Дослідження свідчать про формальний підхід підприємств до формування документу про облікову політику, що ускладнює здійснення контролю за величиною витрат і доходів. Тому, з метою адаптації вимог чинного законодавства до особливостей діяльності окремого підприємства, доведено доцільність удосконалення документа про облікову політику. За даними дослідження визначено роль інформаційної складової обліку витрат і доходів як на рівні держави, так і на рівні підприємства та конкретизовано елементи облікової політики, які відображено у розроблених «Положенні про облікову політику, організацію бухгалтерського обліку й аналізу» та «Положенні про внутрішньогосподарський (управлінський) облік», що забезпечить ефективність ведення бухгалтерського обліку витрат і доходів з метою надання повної, достовірної та своєчасної інформації для потреб управління.

6. Оцінка організації обліку витрат і доходів на досліджуваних підприємствах показала відсутність відповідних форм облікових реєстрів і внутрішньогосподарської звітності, що ускладнює здійснення контролю та проведення аналізу витрат і доходів підприємств. З метою вдосконалення методики бухгалтерського обліку доходів у контексті підвищення оперативності й якості облікової інформації запропоновано використовувати «Відомість обліку доходів», що сприятиме проведенню ефективного аналізу доходів і допоможе визначати рентабельні види продукції.

Для забезпечення інформаційних потреб управлінського персоналу щодо величини витрат на виробництво продукції, запропоновано до складу внутрішніх документів включити «Відомість обліку витрат за центрами відповідальності в розрізі центрів і місць виникнення витрат (зведена)». Це надасть можливість: відобразити питому вагу кожного структурного підрозділу в загальному обсязі витрат у вигляді загальної суми та в розрізі елементів витрат й порівняти фактичну величину із плановою або з аналогічними даними попереднього звітного періоду, проаналізувати та виявити резерви щодо зменшення величини витрат у розрізі окремого структурного підрозділу.

7. В результаті дослідження встановлено, що на багатьох підприємствах не приділяється належна увага обліку відходів. Тому, з метою удосконалення системи обліку відходів запропоновано обліковувати їх на відповідних субрахунках до рахунку 29 «Вторинні матеріальні ресурси» з подальшим узагальненням у «Відомості аналітичного обліку відходів» та «Звіті про рух відходів». Це дозволить

отримувати інформацію за видами, шляхами надходження та напрямками їх використання.

8. Шляхом аналізу наукових праць встановлено існування двох підходів до трактування сутності та змісту інформаційного забезпечення аналітичної роботи. Перший розглядає його як сукупність форм документів, другий – як процес забезпечення інформацією. З метою розробки системного підходу до формування та використання інформації запропонована класифікація її джерел на: внутрішні та зовнішні. До внутрішніх належать: облікові (первинні документи, реєстри обліку, звітність (фінансова, статистична, податкова, управлінська); планові (стратегічні, поточні, оперативні плани та бізнес-плани) і господарсько-правові (договори, судові рішення, рішення зборів колективу (акціонерів), технічна документація). Зовнішні джерела інформації включають в себе: нормативно-законодавчі джерела (Закони України; накази, постанови; П(С)БО, МСФЗ; рекомендації, інструкції) й інші дані (інформація Державної служби статистики, спеціалізованих періодичних видань, офіційних електронних ресурсів).

9. З метою покращення функціонування системи обліку й аналізу витрат і доходів виділено наступні вимоги до джерел даних: порівнянність, об'єктивність, достовірність, повнота та доступність. Подібна сукупність характеристик надасть можливість отримання повної та достовірної інформації і забезпечить досягнення якісного рівня проведення аналізу витрат і доходів.

10. У результаті проведеного дослідження встановлено залежність якості управлінських рішень від належної організації аналітичної роботи. Це зумовило розробку організаційної схеми аналізу із виокремленням трьох стадій: організаційної, методичної (дослідження) та підсумкової, яка забезпечує систематизацію процедур аналізу витрат і доходів та надає можливість розробити заходи щодо виявлення резервів збільшення доходів і зменшення витрат.

11. Одним із шляхів підвищення ефективності роботи підприємства є раціональне використання матеріальних ресурсів. Це доводить доцільність побудови та апробації функціональної моделі мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів, що дозволяє знизити собівартість виготовленої продукції.

Упровадження вищезазначених рекомендацій у практичну діяльність підприємств надасть можливість удосконалити процес обліку витрат і доходів, сприятиме підвищенню ефективності й оперативності аналізу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Гуріна Н.В. Особливості формування витрат та доходів у деревообробній промисловості / Н.М. Ткаченко, Н.В. Гуріна // Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка». – 2008. – № 25. – С. 118–123 (особистий внесок – автором досліджено та розроблено схему обліку витрат і формування собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) деревообробних підприємств). – 0,7 друк. арк., особисто автору належать 0,4 друк. арк.

2. Гуріна Н.В. Стан, тенденції розвитку деревообробної промисловості та облік інвестицій / Н.М. Ткаченко, Н.В. Гуріна // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2009. – № 28. – С. 92–95 (особистий внесок – автором систематизовано особливості діяльності деревообробних підприємств). – 0,3 друк. арк., особисто автору належать 0,1 друк. арк.

3. Гуріна Н.В. Облік витрат інноваційної діяльності / Н.В. Гуріна // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці». – 2010. – № 29. – С. 65–69. – 0,4 друк. арк.

4. Гуріна Н.В. Визнання доходів і витрат підприємства та їх вплив на ефективність його діяльності / Н.В. Гуріна // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2010. – № 34. – С. 22–24. – 0,3 друк. арк.

5. Гуріна Н.В. Стратегічний аналіз діяльності як один із напрямів розвитку підприємства / Н.В. Гуріна // Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету «Наука й економіка». – 2012. – № 4 (28). – С. 202–206. – 0,3 друк. арк.

6. Гуріна Н.В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції: сутність, переваги та недоліки у застосуванні / Н.В. Гуріна // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. – К. : «ППНВ», 2012. – № 2 (9). – С. 15–20. – 0,3 друк. арк.

7. Гуріна Н.В. Організаційні аспекти аналізу витрат і доходів підприємств / Н.В. Гуріна // Науково-виробничий журнал «Облік і фінанси» / «Accounting and Finance». – 2013. – № 3 (61). – С. 92–98. – 0,6 друк. арк.

Тези доповідей на науково-практичних конференціях

1. Гуріна Н.В. Проблеми розвитку деревообробної промисловості / Н.В. Гуріна // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Умение и нововведения». – 2007. – Т. 3. – С. 68–70. – 0,1 друк. арк.

2. Гуріна Н.В. Розвиток деревообробної промисловості: стан, проблеми та шляхи їх вирішення / Н.В. Гуріна // «Наукові дослідження – теорія та експеримент 2008» : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 2008. – Т. 10. С. 124–127. – 0,2 друк. арк.

3. Гуріна Н.В. Податкове стимулювання інноваційної діяльності деревообробних підприємств / Н.В. Гуріна // Бюджетно-податкова політика: проблеми та перспективи розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2008. – С. 365–367. – 0,1 друк. арк.

4. Гуріна Н.В. Інноваційний аспект формування витрат підприємств / Н.В. Гуріна // Фінансова сфера та її роль у зростанні конкурентних переваг національних економік : матеріали науково-практичної конференції. – Ч. I. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. – С. 594–597. – 0,2 друк. арк.

5. Гуріна Н.В. Облікова політика щодо витрат інноваційної діяльності / Н.В. Гуріна // Методологія і методика незалежного аудиту і державного фінансового

контролю : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2010. – С. 238–241. – 0,1 друк. арк.

6. Гуріна Н.В. Інвестиційно-інноваційний напрямок розвитку деревообробної промисловості / Н.В. Гуріна // Інноваційно-інвестиційна модель розвитку національної економіки : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 23 бер. 2010 р., м. Донецьк / Нац. академія наук України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, ін.-т економіки пром-ті; [ред. кол.: Шубін О.О. та ін.]. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського, 2009. – С. 203–206. – 0,2 друк. арк.

7. Гуріна Н.В. Удосконалення обліку відходів деревообробних підприємств / Н.В. Гуріна // «Фінансова політика в контексті глобальних перетворень суспільного розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Т. 1. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, – 2011. – С. 63–64. – 0,1 друк. арк.

8. Гуріна Н.В. Економічна сутність понять «центри відповідальності» та «центри витрат» / Н.В. Гуріна // «Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграційних процесів» : матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару: м. Ірпінь, Національний університет ДПС України, – 2011. – С. 288–290. – 0,1 друк. арк.

9. Гуріна Н.В. Стимулювання розвитку деревообробної промисловості в контексті Податкового кодексу України / Н.В. Гуріна // II Міжнародна науково-практична конференція до 90-річчя навчального закладу НУДПСУ «Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів». – 2012. – С. 84–85. – 0,1 друк. арк.

10. Гуріна Н.В. Методи обліку витрат на виробництво продукції / Н.В. Гуріна // Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів та студентів. – Ч. 2. – Ірпінь: Національний університет ДПС України. – 2013. – С. 98–100. – 0,1 друк. арк.

11. Гуріна Н.В. Економічна сутність та класифікація відходів деревообробних підприємств / Н.В. Гуріна // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : збірник тез доповідей учасників XI Міжнародної наукової конференції. – К. : «ППНВ», 2013. – С. 30–31. – 0,1 друк. арк.

12. Гуріна Н.В. Економічна суть доходів у системі управління підприємством / Н.В. Гуріна // Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів та студентів. – Ірпінь: Національний університет ДПС України. – 2014. – С. 29–32. – 0,1 друк. арк.

АНОТАЦІЯ

Гуріна Н.В. Облік та аналіз витрат і доходів підприємств: теорія та методика. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національна академія статистики, обліку та аудиту, Київ, 2014.

Дисертація присвячена актуальним проблемам удосконалення обліку та аналізу витрат і доходів підприємств.

На підставі розглянутих підходів до визначення суті витрат і доходів уточнено їх трактування. У роботі вдосконалено класифікацію витрат і доходів, систематизовано організаційно-технологічні особливості діяльності підприємств і досліджено їх вплив на організацію обліку й аналізу, конкретизовано елементи облікової політики, розроблено форми облікових регістрів і внутрішньогосподарської звітності: «Відомість обліку доходів», «Відомість обліку витрат за центрами відповідальності в розрізі центрів і місць виникнення витрат (зведена)», «Відомість аналітичного обліку відходів» і «Звіт про рух відходів», удосконалено аналітичний та синтетичний облік витрат і доходів підприємств.

Запропоновано класифікацію та сформульовано основні вимоги до джерел інформації для аналізу. Розроблено організаційну схему аналітичної роботи із виокремленням трьох стадій аналізу: організаційної, методичної (дослідження) та підсумкової; побудовано функціональну модель мінімізації витрат за рахунок ефективного використання відходів.

Ключові слова: витрати, доходи, відходи, облік, класифікація, облікова політика, аналіз, обліково-аналітична інформація.

АННОТАЦІЯ

Гурина Н.В. Учет и анализ расходов и доходов предприятий: теория и методика. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальная академия статистики, учета и аудита, Киев, 2014 .

Диссертация посвящена актуальным проблемам усовершенствования учета и анализа расходов и доходов предприятий.

В работе исследована экономическая сущность доходов и расходов и выделены основные подходы к их определению и учету. В результате исследования уточнены трактовки понятий «расходы» и «доходы», усовершенствована классификация расходов и доходов, предложены элементы учетной политики, усовершенствован аналитический и синтетический учет расходов и доходов.

В диссертации обоснована необходимость уточнения сущности экономических категорий «расходы», «доходы», «маркетинговые расходы» через конкретизацию путей возникновения расходов или получения доходов.

Для обеспечения информацией о расходах предложен перечень центров расходов и центров ответственности для исследуемых предприятий, разработана

форма «Ведомости учета расходов по центрам ответственности в разрезе центров и мест возникновения расходов (сводная)».

Диссертантом конкретизированы элементы учетной политики, которые отображены в уточненных «Положении об учетной политике, организации бухгалтерского учета и анализа» и «Положении о внутрихозяйственном (управленческом) учете». В целях получения полной, достоверной и своевременной информации для нужд управления и оптимизации процесса подготовки документа об учетной политике предлагается его формирование проводить по этапам: организационно-техническому, методическому, итоговому.

Возможность использования отходов для снижения себестоимости изготавливаемой продукции доказывает целесообразность их учета на отдельном счете 29 «Вторичные материальные ресурсы» с последующим отображением в «Ведомости аналитического учета отходов» и обобщением в «Отчете о движении отходов».

Учитывая, что понятие «маркетинговые расходы» значительно шире понятия «расходы на сбыт», предложено переименовать счет 93 «Расходы на сбыт» на «Расходы маркетинговой деятельности», где на отдельном субсчете учитывать расходы на сбыт. Для повышения уровня развития предприятий обосновано необходимость формирования целевых резервов для финансирования процесса обновления основных средств за счет аккумулирования денежных средств на счете 474 «Обеспечение других расходов и платежей».

В целях получения детальной информации о доходах от реализации предложено открывать к счету 70 «Доходы от реализации» аналитические счета в разрезе реализуемой продукции с последующим обобщением информации в «Ведомости учета доходов».

В работе выделены источники данных: внешние (нормативно-законодательные и другие) и внутренние (учетные, плановые, хозяйственно-правовые), которые должны соответствовать следующим требованиям: сравнительность, объективность и достоверность, полнота и доступность.

Для систематизации процедур анализа расходов и доходов разработана организационная схема аналитической работы с выделением трех стадий анализа: организационной, методической (исследования) и итоговой, которая обеспечит удовлетворение потребностей в информации всех субъектов управленческой системы.

Используя принципы оптимизационного моделирования, в диссертационной работе обоснована целесообразность построения функциональной модели минимизации расходов за счет эффективного использования отходов в целях снижения себестоимости изготовленной продукции.

Ключевые слова: расходы, доходы, отходы, учет, классификация, учетная политика, анализ, учетно-аналитическая информация.

ANNOTATION

Gurina N.V. Accounting, analysis of costs and income of enterprises: theory and method. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.09 - Accounting, Analysis and Audit (by the types of economic activity). - The National Academy of Statistics, Accounting and audit.-Kyiv, 2014.

This dissertation is dedicated to actual problems of improving accounting and cost-benefit analysis of woodworking enterprises.

The economic substance of income and expenses is explored in this work, are their classification is presented according to various criterias. Also an improved method of recording and analysis of costs, revenues and financial results is proposed. This method will provide managers current information regarding costs, income received and the financial result of woodworking enterprises. Also there were made suggestions about forms of management reporting and was constructed the mathematical model of optimal cutting of lumber and maximize the useful output of finished products. Practical recommendations for improving accounting and cost-benefit analysis of woodworking enterprises were elaborated.

Keywords: costs, income, accounting, method of analysis, classification, accounting policy, analysis, accounting -analytical information.